

Foretræde i Sundhedsudvalget, 21. februar 2007

Nærværende dokument fremlægger opdateret information om sæddonation i Danmark. Aktuelt trænger især spørgsmålet om donoranonymitet samt skattetekniske spørgsmål sig på den politiske dagsorden. Disse problematikker adresseres derfor nedenfor.

1. Donoranonymitet

"Ved afvejningen af, om anonymiteten skal ophæves eller ej, skal hensynet til donor, til parret, til barnet og til de overordnede samfundsmæssige hensyn vægtes i forhold til hinanden. (...) Efter en samlet vurdering finder regeringen det ikke hensigtsmæssigt at ophæve anonymiteten for æg- og sæddonorere." (Lovforslag 25. januar 2006, J.nr.: 2004-1660-29, side 4 og 5).

Den tilgængelige forskning i sæddonation er sparsom. I samarbejde med Dansk Fertilitetsselskab (DFS) og Lone Schmidt, dr.med., Ph.d. fra KU, Institut for Folkesundhedsvidenskab, har vi samlet den viden der eksisterer på området, og på baggrund heraf, gennemgået de hensyn, der jf. ovennævnte bemærkninger bør tilgodeses ved afvejning af, om donoranonymitet skal ophæves.

1.1 Hensyn til donor

- 87 % af det eksisterende donorkorps ønsker ikke at fortsætte donationen, hvis anonymiteten ophæves
- 70 % af donorerne ønsker ikke at fortsætte i donorkorpset, hvis godtgørelsen fremgår af selvangivelsen via skattemyndighederne
 - Donorerne ønsker ikke, at deres identitet er kendt via registrering i Skat, dvs. tilkendegivelserne baseres på ønske om anonymitet frem for økonomisk vinding

1.2 Hensyn til det barnløse par

- Hovedparten af de heteroseksuelle forældre ønsker anonymitet
- Fertiliteten bliver stadig ringere blandt danske mænd, hvorfor behovet for donorsæd i fremtiden må forventes at vokse

1.3 Hensyn til barnet

- Undersøgelser viser sammenfattende, at donorfamilier ikke adskiller sig fra andre familier mht. trivsel.
- Børn og unge af donorfædre fortæller, at deres tilblivelse ikke er noget, som påvirker dem særligt meget, og at de føler sig elskede og meget ønskede:
"I don't really care how you (the parents) made me, as long as you made me".
- Børnene betragter typisk ikke sæddonoren som en far. Far er den mand, der fungerer som far i dagligdagen i deres opvækst
- Oplysningen om donors identitet kan virke modsat, så barnet føler det som en forpligtelse snarere end et tilbud senere i livet at kontakte sit genetiske ophav
- Hemmeligholdelse af barnets afkom er gældende uanset om man anvender anonym eller kendt donor. Ophæves anonymiteten forstærkes hemmeligholdelsen.
 - Blandt forældre i Sverige, der siden 1985 udelukkende har haft mulighed for at anvende ikke-anonym sæd donation, har 89 % ikke fortalt barnet om dets tilblivelse.
- Uden anonymitet ingen donorbørn

1.4 Overordnede samfundsmæssige hensyn

- Der er et behov for behandling af barnløshed. Derfor bør samfundet være med til at finde en løsning der giver mulighed for den optimale behandling ved at sikre et velfungerende donorkorps.
- Konsekvensen af ikke at have et donorkorps er, at barnløse tvinges ud i "fertilitetsturisme" og på det "grå marked", med en række sundhedsrisici og juridiske følger.

1.5 Andre mulige hensyn

1.5.1 Risiko for indavl:

Frygt for, at risikoen for indavl øges i takt med antallet af børn, der kommer til verden via sæddonation.

- Forholdet er meget grundigt undersøgt, og man skal op på et meget stort antal børn i en lille befolkning, før der begynder at være nævneværdig risiko for indavl.
 - Man har i Danmark en grænse på 25 graviditeter (resulterer i ca. 20 fødsler og svarer til ca. 1:200.000 personer) geografisk spredt. I USA må der f.eks. være 1:32.000 personer. Disse forhold er reguleret i lovgivningen

1.5.2 Fratagelse af genetiske muligheder?

Frygt for, at donorbørn fratages muligheden for genetisk væv fra biologisk far i tilfælde af livstruende sygdom.

- Den nuværende model for sæddonation giver mulighed for at finde frem til donor via et internt nummer, som gemmes i sædbanken med donors samtykke. Donorbørn fratages derved ikke muligheden for genetisk væv.
- DFS noterer, at vi i dag ikke kender omfanget af donation, men det antages at være i yderst sjældne tilfældet, at en donor vælger at donere væv til et "ukendt barn" frem for til sit "eget" kendte barn.

2. Skattesagen

En beslutning truffet af Skatteudvalget kan få gennemgribende konsekvenser for sundhedsvæsnets nuværende behandlingstilbud til ufrivilligt barnløse.

- Undersøgelser viser, at kun hver tredje donor vil fortsætte praksis, hvis den økonomiske donorkompensation indberettes til SKAT
- Baggrunden er, at donor oplever et brud af anonymiteten ved at skulle figurere ved navn og CPR i SKAT
- Det økonomiske skatteprovenu skal beregnes på baggrund af en samlet udbetaling på 1.029.421 kr. (2006)
- En yderste konsekvens af skattesagen kan være, at vi mister grundlaget for den nuværende sædleverance, og at Cryos må lukke i Danmark. Tab af skatteprovenu vil da være 3-4.000.000 kr. om året

Vil Sundhedsudvalget være med til at sikre det eksisterende donorkorps og dermed forsyningssikkerheden for de barnløse par i Danmark?

3. Baggrund

Nedenfor præsenteres en oversigt over tilgængelige data om ufrivillig barnløshed, sæddonation og erfaringer fra udlandet.

3.1 Ufrivillig barnløshed

- Mellem 15-25 % af de personer, der forsøger at få børn, vil være ufrivilligt barnløse
- Mindst 7,5 % af alle fødsler i Danmark per år er afstedkommet via en form for fertilitetsbehandling, svarende til ca. 4.500 fødsler
- Hos 30-40 % af de ufrivilligt barnløse ligger årsagen hos manden

3.2 Sæddonation

- Omkring 10 % af samtlige behandlinger af barnløshed omfatter insemination af donorsæd, svarende til cirka 600 graviditeter årligt i Danmark, heraf ca. 250 udenlandske patienter
- Danmarks nuværende donorkorps dækker behovet
- Cryos har de seneste 10 år dækket næsten 100 % af leverancerne af donorsæd i Danmark, og korpset tæller i alt ca. 180 faste donorer
- Bevæggrundene for at donere sæd er ønsket om at hjælpe barnløse samt den økonomiske kompensation – Ingen gør det for pengenes skyld alene
 - Den økonomiske kompensation beløber sig i gennemsnit til 236 kroner per donation og til 5882 kroner per år per donor

3.3 Erfaringer fra udlandet

- Sverige har mistet 85 % af sit donorkorps siden afskaffelsen af anonym sæddonation
- Sverige har under 100 graviditeter om året mod Danmarks 600
 - Det nuværende svenske donorkorps tilfredsstiller ikke behovet for donorsæd, idet et stigende antal par drager til udlandet for at søge hjælp og omgå de lange ventetider på fertilitetsklinikkerne
- Cirka 250 udenlandske patienter opnår hvert år graviditet i Danmark. Det drejer sig primært om par fra Sverige og Norge, men der ses også en stigning i par fra England
- Stigningen i behandlinger af udenlandske barnløse par i Danmark tyder kraftigt på, at afskaffelse donoranonymitet medfører en forværring af barnløses vilkår

"Danmark har i dag et velfungerende system, som dækker behovet for behandling af barnløshed. Hvis vi ikke kan sikre absolut anonymitet, kan vi ikke tiltrække donorerne, og så er vi ude i et socialt eksperiment, som ikke er underbygget. Vil vi være med til det?"

Søren Ziebe, biolog, formand for Dansk Fertilitetsselskab

"I lande med udelukkende mulighed for ikke-anonym sæd donation hemmeligholdes tilblivelseshistorien i udstrakt grad over for barnet. Afskaffelse af anonymitet via lov betyder dermed ikke, at børnene får kendskab til deres tilblivelseshistorie. Tværtimod"

Lone Schmidt dr.med., ph.d., lektor KU.